

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิต เห็นไหม เวลาเกิดมา ถ้าเราไม่มีศาสนา หรือว่ามีศาสนา ถ้าเราไม่เชื่อศาสนาเลยนะ เราก็อยู่ไปวันๆ หนึ่ง มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่พึ่งพาอาศัยกัน เพราะอยู่คนเดียวก็ว่าห่วย ต้องพึ่งพาอาศัยกัน แต่มันก็เบียดเบียนกัน เพราะต่างคนต่างมีกิเลส ต่างคนต่างต้องการความคิดเห็นของตัวเอง

ทุกคนว่าถูกนะ เราคิดถูก เราคิดดี เราทำคุณงามความดี ทำไมมันไม่มีบุญกุศลส่งเสริมเราเลย เวลาเราทำบุญตักบาตร ทุกคนจะคิดว่าเราก็ทำบุญมหาศาลเลย ทำไมเราไม่ประสบความสำเร็จอย่างเขาๆ นี่ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างมุ่งหวังไปตามกระแสของใจ ใจคิดสภาวะแบบนั้น สิ่งนี้มันเป็นไป

คุณตั้งแต่เด็กไว้เดียงสา เราก็ต้องฝึกสอนขึ้นมาให้เป็นผู้ใหญ่ ให้มีวิชาการ ให้มีวิชาชีพ สิ่งทีวิชาชีพเรารักษาเพื่อดำรงชีวิต การดำรงชีวิต ชีวิตนี้น่าเบื่อหน่ายนะ คุณ ดูอย่างพระ ถ้าไม่มีสติ ไม่มีสามัญสำนึกนะ อยู่ไปวันหนึ่งๆ มันเบื่อหน่ายนะ แล้วทำไมชีวิตมันเป็นอย่างนี้ มันจำเจ มันซ้ำซากใจ อยู่กับครูบาอาจารย์ท่านถึงบอกว่าไม่ให้ชินชา เราชินชากับอะไรก็ได้

เราเกิดมานี้ ถ้าผู้ที่มีความสุข ชีวิตนี้สั้นมาก อยากจะมีความสุขยืนยาว อย่างกษัตริย์สมัยโบราณ พยายามจะหาพวกสมุนไพร่เพื่อดำรงชีวิต ได้อยู่เป็นกษัตริย์มันมีความสุขของเขา เขาก็อยากจะให้ชีวิตเขายืนยาว นี่ถ้ามีความสุข ชีวิตมันก็สั้นมาก อยากจะให้มันยืนยาว แต่ถ้าเรามีความทุกข์นะ มันเบื่อหน่าย วันคืนมันล่วงไปซ้ำเหลือเกินๆ

ถ้าเราไม่มีสติ ไม่มีการใคร่ครวญ เวลามันเท่ากันนะ ๒๔ ชั่วโมงก็เท่ากัน คนมีความสุขก็ ๒๔ ชั่วโมง คนมีความสุขทุกข์ก็ ๒๔ ชั่วโมง แต่คนมีความสุข ทำไมเวลามันรวดเร็วจนเหลือเกิน เรา

อยากให้มันอยู่กับเรานานๆ มีความสุขอย่างนี้ มันก็เกินไปไม่ได้ คนเราจะมีความสุขนะ ผลักไสให้เวลามันล่วงเลยไป ให้ครบวันครบเดือนไป ให้มันรวดเร็วกว่าไป ชีวิตเรานี้มันน่าเบื่อหน่าย มันก็เกินไปไม่ได้ ๒๔ ชั่วโมงเท่ากัน แต่เพราะมีความสุขความทุกข์ต่างกัน ถึงวิเคราะห์วิจารณ์เวลาต่างกัน ความเป็นไปต่างกัน เพราะเกิดจากอะไร? เกิดจากใจของเรา

เราไม่ชินชา เราต้องศึกษา เราต้องวิเคราะห์ โลกนี้เป็นสภาวะแบบนั้น

เราเกิดมา เกิดมาจากอะไร? เกิดมาจากบุญกุศล เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าเราไม่เกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นต่างๆ ต้องเกิดแน่นอน ใครจะปฏิเสธหรือไม่ปฏิเสธ นั่นเป็นความคิดของบุคคล แต่สัจจะความจริงมันต้องเป็นธรรมชาติของมันสภาวะแบบนั้น มันเป็นเรื่องที่มหัศจรรย์มาก เรื่องของใจนี้ เพราะอะไร

เพราะเวลาคนตายไป เราเผากันที่ซากศพเท่านั้น ไม่มีใครเคยเผาหัวใจของสัตว์โลกเลย แล้วถ้าเราคิดอย่างนี้ เราคิดศึกษาธรรม เราก็ถึงเลสงสัย เราไม่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ขณะจิตสงบเข้ามา เราจะเห็นตัวตนของเราเลยว่าจิตของเราสงบเข้ามา เราจะมีสุขขนาดไหน อ้อ! ความสุขอย่างนี้หาไม่ได้ทางโลก เห็นไหม เงินตราขนาดไหน เรามีอำนาจวาสนาขนาดไหน นี่ซื้อไม่ได้นะ

คนที่มีอำนาจวาสนา ดูอย่างคนที่รับราชการสิ เป็นเจ้านายใหญ่โต เวลาเกษียณนี้มันว่าแห้วนะ บางคนว่าแห้ว บางคนทำใจได้มันก็ไม่ถึงกับว่าแห้ว แต่มันก็ต้องพลัดพรากจากสิ่งนั้น สิ่งที่เราแสวงหาขนาดไหน มันต้องพลัดพรากไปทั้งหมด อำนาจวาสนาต่างๆ ต้องพลัดพรากไปทั้งหมด แต่หัวใจมันรับรู้ไง หัวใจไม่มีทางที่ว่ามันจะสลายไปได้

สิ่งต่างๆ ต้องเป็นอนิจจังทั้งหมด แต่สภาวะของใจนี้มันเกิดดับ สภาวะที่มันรับรู้อันนี้ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราเชื่อของเรา เราปฏิบัติเข้ามา เราจะเห็นความเป็นจริงของเราเข้ามา เราจะเห็นความจริงของคนนั้น ถ้าใครเห็นหลักของใจ ใครตั้งมั่นได้ จะมีสัมมาสมาธิ จะมีสัมมาสติ จะต้องมีสติ มีสมาธิ ต้องเอาจิตนี้ออกไปทำงาน

ไม่ใช่ที่เราสงบเข้ามาๆ แล้วมันเป็นความสงบเฉยๆ เราคิดว่าเป็นผล คนภาวนาไม่เป็นหรือคนเริ่มต้นใหม่จะเจอสภาวะแบบนั้น จะคิดว่าความว่างๆ นี่มันเป็นผลๆ...ความว่างที่ว่ามันว่าง

ขึ้นมาเนี่ย คนอื่นมันก็ว่างได้ เวลาเด็กไร้เดียงสาเนี่ยมันก็เหม่อลอย มันก็ว่างได้ ความว่างที่ไม่มีสติ
ควบคุมเนี่ยมันเป็นความว่าง ความว่างอะไร ความว่าง เห็นไหม

แล้วเวลาศาสนาสอนก็เหมือนกัน สอนว่า พระพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง เราก็ปล่อยวาง
แล้ว เราปล่อยวางแล้ว...เราปล่อยวางโดยกิเลสไง เราปล่อยวางโดยเราคิดว่าเราปล่อยวาง เราปล่อย
วางโดยปฏิเสธ เราปล่อยวางแบบเราไม่ต้องการทำงาน เราปล่อยวางแบบเราเห็นแก่ตัวไง เรา
ปล่อยวางอะไร

เหมือนคนเป็นโรค ถ้าไม่รักษาโรคนะ โรคไม่หาย เราจะคิดว่าโรคหายนี้เป็นไปไม่ได้
หรือก เพียงแต่ว่ามันสงบตัวลง เชื้อมันอยู่ในร่างกายเรานี้แหละ อันนี้ก็เหมือนกัน ในเรื่องของ
กิเลส เห็นไหม ความเบื่อหน่าย ถ้าเราเบื่อหน่ายชีวิต เราเบื่อหน่ายจริงๆ เราต้องค้นคว้ามัน สิ่ง
ที่เบื่อหน่าย เหตุใดเป็นรากเป็นฐาน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในอริยสัจ เรื่องของทุกข์ เห็นไหม ชาติปิ ทุกขา
ความเกิดนี้เป็นทุกข์อย่างยิ่ง ความเกิดนี้ สถานะมีมาทั้งหมด ถ้าไม่มีเรา เราไม่อยู่ในอำเภอ ใน
จังหวัดนี้ อำเภอ จังหวัดนี้มันก็เป็นสภาวะของมันเป็นธรรมชาติแบบนี้ เราไม่เกิดในโลกนี้ โลกนี้
มันก็หมุนไปตามสภาวะแบบนี้

เพราะเราเกิดมาแล้วเรามีสภาวะ เรามีส่วนแบ่งของสังคม เรามีส่วนแบ่งในทรัพยากร เรา
ถึงแสวงหา แล้วแสวงหาด้วยปัญญาของเราละ ใครมีปัญญาขนาดไหน สมบัตินี้เป็นสมบัติกลาง
สมบัติกลางที่ทุกคนแสวงหาได้

เวลาคนเขาทำการค้ากันนะ ถ้าโอกาสของเขายังมาไม่ถึง เห็นไหม คูสิ เขาสำรวจตลาด
ตลาดนี้ยังเล็กเกินไป เราลงทุนแล้วไม่คุ้มทุน สิ่งใดๆ ไม่คุ้มทุนเพราะตลาดมันเล็กเกินไป ต้อง
ตลาดพอสมควร แล้วคนที่เขาเกิดมา จังหวะของเขาพอดี นี่อำนาจวาสนาของคนก็ไม่เหมือนกัน นี่
เป็นเรื่องของโลกนะ

แล้วเรื่องของใจเราละ ต้นทุนของเราอยู่ที่ไหน เกิดมานี้ มนุษย์นี้ เราเป็นเจ้าของชีวิต ชีวิตนี้
คือของเราละ สิทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาเพราะมีเรา มีเราละ สิทธิต่างๆ ถึงเกิดขึ้นมา สิทธิของมนุษย์นี้
เราเกิดขึ้นมา เราเป็นสัญชาติไทย สัญชาติไหนก็มีสิทธิตามสัญชาตินั้น มีโอกาสตามแต่กฎหมาย
เขากำหนด เห็นไหม สิทธิเพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ในสภาวะนั้น แล้วสิทธิ เจ้าของชีวิตเรา เราไป

เห็นสิทธิจากภายนอก แต่สิทธิที่เราพยายามแสวงหาได้ เราไม่สามารถหาต้นทุนของใจของเราได้ ถ้าเราหาต้นทุน เราจะเข้าใจ

ชีวิตนี้คืออะไร เกิดมาชีวิตคืออะไร เกิดมาทำไม เกิดมาแล้วมีอะไรเป็นสาระแก่นสาร นี้เราก็มองแต่โลกภายนอก ถ้าเราประสบความสำเร็จ เราแสวงหาสมบัติของเรา เรามีของเรา เวลาเราพลัดพรากนี้มันจะอาลัยอาวรณ์มากนะ สิ่งที่อาลัยอาวรณ์ เราต้องทำใจตั้งแต่สภาวะแบบนี้ เราไม่ได้ปฏิเสธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ปฏิเสธนะ

พระสิวลิวรยมาก ไปที่ไหนก็มีแต่คนถวายทานพระสิวลิว เป็นพระที่ว่ามีลาภมาก ท่านก็ไม่ได้ปฏิเสธของท่านว่าท่านไม่เอานะ ท่านรับของท่านแล้วท่านก็เจือจานหมู่คณะของท่าน เพื่อคนที่ว่ามีทุกข์มียากก็อาศัย เห็นไหม อาศัยหมู่ อาศัยคณะ อาศัยเป็นเครื่องดำเนินต่อไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีธรรมในหัวใจ เราคิดของเราได้ เราคิดของเราเป็น สมบัติมันจะเป็นประโยชน์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปรียบไว้เหมือนกับไฟไหม้เรือน ถ้าใครเอาสมบัตินั้นออกจากเรือนได้มากขนาดไหน อันนั้นจะเป็นสมบัติของคนคนนั้น ถ้าไฟไหม้ เราไม่ได้เอาสมบัติออกจากเรือนนั้นเลย ไฟไหม้ก็ไปกับเรา

วันเวลาไหม้ชีวิตเรา คนเราถึงที่สุดเดินไปสู่ความตาย ไฟนี้ไหม้อยู่ตลอดเวลา แล้วเราไม่ได้สละทาน เราไม่ได้ทำอะไรๆ สละออกไป การสละออกนั้นคือขนออกไป แล้วใครจะขนได้ล่ะ ใครจะทำได้ มันจะพอใจหรือไม่พอใจ นี่มันมีความเชื่อ มีความศรัทธา มีความเห็นของตัวเอง

ถ้าใจมันพัฒนาของเราขึ้นมาจะ ทาน สีล ภาวนา แม้แต่เวลาเราสิ้นไป สิ่งนี้ยังไม่ใช่ของเราเลย ทำไมเราสละของเราไม่ได้ ทำไมเราเจือจานเพื่อสัตว์สังคัมไม่ได้ มันจะเจือจานสัตว์สังคัม มันจะเป็นไปสภาวะของมัน ถ้าอย่างนี้มันก็เป็นเรื่องของหยาบๆ เห็นไหม นี่สภาวะแบบนี้สละได้ แต่เวลาพระเราปฏิบัติอยู่ในป่าในเขา สละตายนะ เวลามันตายขึ้นมานี้ก็เลสมันหลอกขึ้นมา “นี่ต้องตายนะ คุณสิ ชาวโลกเขามีความสุข เขามีความรื่นเริงอยู่ในโลกเขา ทำไมเราต้องมาอยู่ในป่าองค์เดียว ทำไมเราต้องมาทุกข์ยาก ทำไมต้องอดอาหาร ทำไมต้องให้มันทุกข์ยาก นี่เดี๋ยวเราก็จะตายอยู่ที่นี่ ใครจะรู้ว่าเราตายอยู่ในป่านี้”

เห็นไหม นี่มันสละถึงชีวิตนะ สละถึงความยึดมั่นถือมั่นของใจ ความสละอย่างนี้มันเป็นความสละที่ว่าเอาชนะตนเองได้ ถ้าตนเองชนะได้ เห็นไหม โลกนี้มีเพราะมีเรา เราเกิดมาถึงมีโลก

นี่ แล้วเราสละสิ่งที่เรา สิ่งในชีวิตนี้เราสละทั้งหมดเลย แม้แต่ชีวิต แม้แต่ความเห็นของใจ อย่างนี้เราสละทิ้งได้ แล้วสมบัติภายนอกมันจะมีความหมายแค่ไหน

สมบัติภายนอกทุกคนก็เข้าใจกันอยู่ว่ามันเป็นสมบัติโลก อาหารนี้ จะมีโรงงานที่เขาทำอาหาร จะโรงงานใหญ่โตขนาดไหนที่มีชื่อเสียงขนาดไหน เวลาเราไปใช้สอยเราก็กินแค่อิมเดียวเท่านั้นนะ เราจะใช้สอยมากขนาดไหน มันจะใหญ่โตขนาดไหน เห็นไหม โรงงานใหญ่โตมาก เวลาผลิตสินค้าขึ้นมาส่งขายไปทั่วโลก แล้วเราก็กินแค่มือเดียว อิมเดียว เท่านั้นเอง นี่สมบัติโลกมันก็เป็นเท่านั้น เราใช้ได้เท่านั้น

เวลาเครื่องอยู่อาศัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงไม่ปฏิเสธ ปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย ปัจจัย ๔ คนต้องมีที่อยู่อาศัย ต้องมียารักษาโรค ต้องมีอาหาร ต้องมีความเป็นไป มีเป็นไปเพื่อดำรงชีวิต ถ้าดำรงชีวิตขึ้นมา แล้วแสวงหา

มันน่าเบื่อหน่ายถ้าเราไปคุ้นเคยกับมัน มันจะเป็นสิ่งที่ว่าเป็นปัจจุบันตลอดไป มันน่าตื่นเต้น มันน่าค้นคว้าไ้ วันนี้ก็กิน พรุ่งนี้ก็กิน ขณะกินนี่กินอะไรเข้าไป สิ่งนี้เข้าไปหล่อเลี้ยงร่างกาย ร่างกายเป็นอะไร สิ่งนี้ถึงต้องไปหล่อเลี้ยง แล้วหัวใจเวลามันทุกข์ อะไรไปหล่อเลี้ยงมัน หัวใจมันทุกข์นี้เราจะรักษามันอย่างไร แล้วรักษาอย่างไร

สิ่งที่รักษา เห็นไหม อาหาร ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เราก็กินเพื่อร่างกายของเรา ถ้าเรามีกิเลส “ไม่อร่อย กินไม่ได้ ต้องกินสิ่งที่ธาตุชั้นมันต้องการ” เห็นไหม กิเลสมันเรียกร้อนนะ ธาตุชั้น คือว่าเราไม่ชอบสิ่งนี้ มันไม่เข้ากับธาตุไม่เข้ากับชั้น เอารธรรมวินัยมาอ้างอิง อ้างว่าพระพุทธเจ้าบอกไว้ว่าต้องถูกกับธาตุชั้นแล้วมันจะเจริญ มันจะเป็นไป อ้างไปหมด

ธรรมวินัยนี้ขึ้นมาเพื่อกำจัดกิเลสของเรา เพื่อให้มันน้อย ให้สันโดษ มันก็เอาสิ่งนี้มาอ้างอิงเพื่อเป็นธรรมๆ เราก็เดินตามธรรมๆ กิเลสมันก็พองตัว มันก็ขึ้นคือผู้ประพฤติปฏิบัติ แล้วสละอะไรก็ไม่ได้เลย จะสละสมบัติภายนอกก็สละไม่ได้ จะสละตาย สละสมบัติภายในก็สละไม่ได้ ถึงที่สุดแล้วไปเจออวิชชา สละอวิชชา อวิชชาก็ครอบหัวอยู่อีก ครอบงำเราไปตลอด

ชีวิตนี้น่าเบื่อหน่าย ความน่าเบื่อหน่ายแต่มันต้องเกิด เพราะกรรม มีการกระทำ ต้องเกิดขึ้นมา แล้วความเบื่อหน่ายอันนี้จะสละอย่างไรถ้าเราไม่เห็นมคคา มคคาเครื่องดำเนิน มรรคญาณ

ญาณทศสน์ นี้เราชำระกิเลสขาดออกไปจากใจ รู้ว่ากิเลสขาดออกไปจากใจ รู้ว่าสิ้นกิเลสไป ยถา
ภูตฺ กิเลสขาดออกไป ญาณทศสนะ ความรู้จริงเห็นจริง เห็นใหม่

“อันนี้ก็ว่าง ว่างชาวพุทธมีแต่คนปล่อยว่าง มีแต่ความว่าง มีแต่คนมีความสุขมาก” นี้เวลา
คุยกันนะ แต่เวลาในหัวใจมันเผลอนในใจ ไม่มีใครบอกใคร เพราะมันเก็บไว้ใจ สมบัติผู้ดีต้อง
เก็บความเร่าร้อนไว้ในใจ เอาสิ่งที่หน้าร้านออกมาคุยกันแต่ความสุขๆ สุขไม่จริงหรอก เป็นไป
ไม่ได้หรอก ในเมื่อถ้ามันมีความอาลัยอาวรณ์นะ

โลกนี้มีความพร่องอยู่เป็นนิจ ในสโมสรสน์นิบาต ทุกดวงใจว่าแห่ว ในการอยู่ร่วมกันจะ
สุขขนาดไหน ทุกดวงใจว่าแห่ว เราจะไปไหน เราจะเป็นอย่างไรต่อไป นี่มันต้องหาที่พึ่งใจ ความ
ที่วุ่นวายเบื่อหน่าย เบื่อหน่ายในปัจจุบันเครื่องอาศัย เราต้องเอาสิ่งนี้ แล้วเราอยู่กับมัน อยู่กับ
ปัจจุบันแล้วใคร่ครวญในปัจจุบัน ชีวิตนี้อาศัยสิ่งนี้เพื่อดำรงชีวิต แล้วใจจะอาศัยสิ่งใดเป็นเครื่อง
ดำเนินมา เห็นใหม่ มันถึงต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ

มรรค การปฏิบัติ ความจำเป็น ความเห็นเข้ามา นี่อาหารของใจ อาหารของกายเราก็
ดำรงชีวิตของเราไป อยู่ในหมู่คณะ อยู่ในลูกหลาน อยู่ให้มีความสุข แล้วเรากำหนดพุทฺธโรๆ นี้
อาหารของใจรักษาไว้

เราจะต้องเดินทางไกลกันทุกคน เราจะต้องก้าวเดินออกไปจากร่างกายนี้ จิตนี้จะต้องออก
จากกายนี้แน่นอน ต้องตายโดยธรรมชาติของมัน แต่ตายแล้วใจไม่เคยตาย ถ้ามีอาหาร เราพร้อมที่
จะออกเดินทางไกล เราจะไปต่อไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุด ถ้าเราเชื่อในธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติเข้ามา เราจะทำลายเชื้อของมัน จะไม่ต้องเดินทาง จิตนี้
อ้อมเต็มโดยสมบัติของมัน จะไม่มีสิ่งใดเป็นเชื้อเป็นแฉก จะดึงออกไป ใจดวงนี้ไม่ต้องเดิน มันอ้อม
เต็มของมัน ไม่พร่อง

โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ แต่ใจที่มีธรรมไม่เคยพร่องเลย เต็มสมบูรณ์ แล้วจะไม่มีมีการก้าวเดิน
อีก จะจบสิ้นอยู่ในขณะที่ประพฤติปฏิบัติ ในขณะที่มรรคมันรวมตัว ขณะที่กิเลสมันปทานออกไป
จากใจ ใจนี้อ้อมเต็มโดยสมบูรณ์ เอวัง